

muzeum

**POLITECHNIKI
KRAKOWSKIEJ**

biuletyn

1/2004

Profesor

Bronisław Kopyciński

– rektor Politechniki Krakowskiej
w latach 1956 – 1965

Profesor **Bronisław Kopyciński**
– rektor Politechniki Krakowskiej
w latach 1956 – 1965

Lata 1953 i 1954 były znamienne dla Wydziałów Architektury, Inżynierii i Komunikacji Akademii Górniczo-Hutniczej. Aktywne starania kierownictwa uczelni doprowadziły bowiem do utworzenia Politechniki Krakowskiej – w pełni samodzielnej szkoły wyższej, wypełniającej lukę w kształceniu w dziedzinie nauk inżynierskich.

Wydane w 1953 r. przez ministra szkolnictwa wyższego zarządzenie (opublikowane w Dzienniku Urzędowym PRL i obowiązujące od 31 lipca 1953 r.) wprowadzało zmiany organizacyjno-prawne na Wydziale Inżynierii Lądowo-Wodnej oraz na Wydziale Komunikacji Akademii Górniczo-Hutniczej. Zamiast istniejącego dotąd Wydziału Inżynierii zostały utworzone dwa wydziały: Budownictwa Lądowego z Oddziałami Budownictwa i Komunikacji oraz Budownictwa Wodnego. W zarządzeniu zatwierdzono także zmianę nazwy Wydziału Komunikacji na Wydział Mechaniczny.

Zwiększenie liczby wydziałów z trzech do czterech stanowiło przejściową formę organizacji, funkcjonującą aż do momentu, gdy Rada Ministrów podjęła uchwałę nr 409 o utworzeniu Politechniki Krakowskiej (ogłoszona w Monitorze Polskim nr A-68, poz. 854, z 21 lipca 1954 r.). Miało to fundamentalne znaczenie, gdyż Politechnika Krakowska – ustanowiona jako **samodzielna wyższa uczelnia techniczna** – uzyskała wszystkie przysługujące jej uprawnienia oraz możliwość dalszego rozwoju. Było to także zwieńczenie prawie dziesięcioletnich starań Komitetu Organizacyjnego – przede wszystkim jego przewodniczącego prof. Izydora Stella-Sawickiego – o utworzenie Wydziałów Architektury, Budownictwa Lądowego, Budownictwa Wodnego i Mechanicznego nowej uczelni technicznej. W ten sposób spełniły się nadzieje wielu pokoleń Polaków związane ze wzmocnieniem krakowskiego ośrodka naukowo-dydaktycznego w zakresie nauk inżynierskich oraz dążenia do pełnego wykorzystania istniejącego dorobku naukowego.

Pierwszym rektorem samodzielnej Politechniki Krakowskiej był mianowany przez ministra szkolnictwa wyższego prof. Ludomir Śleńdziński z Wydziału Architektury. W roku akademickim 1954/1955 funkcję jedyne go prorektora pełnił prof. Włodzimierz Roniewicz – człowiek o ogromnej pracowitości i obowiązkowości. Jednak z powodu

pogarszającego się stanu zdrowia prof. Roniewicza rektor Politechniki Krakowskiej powołał na jego zastępcę w roku akademickim 1955/1956 prof. Bronisława Kopycińskiego. Po śmierci prof. Włodzimierza Roniewicza (28 kwietnia 1956 r.) stanowisko prorektora objął prof. Bronisław Kopyciński, który obowiązki służbowe zaczął pełnić 1 maja 1956 r.

W latach 1954 – 1956 stopniowo odchodzono od wynaturzeń kończącego się okresu stalinowskiego. Równocześnie zaznaczały się dążenia do naprawy istniejącego w Polsce systemu społeczno-politycznego. Pierwsze pozytywne zmiany wprowadziła znowelizowana Ustawa o szkolnictwie wyższym, uchwalona przez Sejm 10 września 1956 r. Na jej podstawie w szkołach wyższych w Polsce przywrócono tradycyjną zasadę wybieralności rektorów i dziekanów, którzy uzyskali większą samodzielność i odpowiedzialność. Podobnie rozszerzone zostały uprawnienia senatu i rad wydziałowych. Rektor był wybierany przez senat akademicki na trzyletnią kadencję, a dziekani przez rady wydziałów na dwuletnią kadencję. Przedstawiciele pomocniczych pracowników nauki i organizacji związkowej zachowywali tak w senacie, jak i w radach wydziałowych jedynie głos doradczy. Powoływanie profesorów na stanowiska kierowników katedr włączono do kompetencji rektora.

W tym okresie (1954 – 1956) kierownictwo Politechniki Krakowskiej musiało się zmierzyć z trudnymi problemami związanymi z niedoborem kadry naukowo-dydaktycznej. Zmarło w tym czasie dziesięciu znakomitych profesorów: Ignacy Czerniewski, Marcin Chmaj, Witold Dalbor, Eugeniusz Małecki, Jerzy Michalski, Waclaw Nowakowski, Antoni Plamitzer, Włodzimierz Roniewicz, Romuald Rośkoński i Julian Ziemnicki. W latach 1951 – 1953 uczelnia pożegnała profesorów: Czesława Boratyńskiego, Romana Dawidowskiego, Stanisława Haupta, Tadeusza Malarskiego, Tadeusza Totwińskiego. W roku 1957 – Antoniego Karczewskiego oraz Izydora Stella-Sawickiego. Były to dla młodej uczelni bardzo bolesne doświadczenia. Utrata pracowników posiadających najwyższe kwalifikacje naukowo-dydaktyczne oraz zawodowe doświadczenie inżynierskie wpłynęła niekorzystnie na działalność naukową i dydaktyczną na wszystkich czterech wydziałach. Tak np. w roku akademickim 1956/1957 na Wydziale Budownictwa Lądowego oraz Wydziale Budownictwa Wodnego w grupie samodzielnych pracowników nauki na pełnych etatach zatrudniano zaledwie jednego profesora nadzwyczajnego, dwóch docentów i pięciu zastępców profesora. Tak ograniczona liczba profesorów i docentów

nie pozwalała obsadzić stanowisk kierowników wszystkich katedr. Zagroźało to prawidłowemu działaniu poszczególnych wydziałów, nawet pojawiło się niebezpieczeństwo co do ich dalszego funkcjonowania. Problemy rozwoju młodej kadry naukowo-dydaktycznej na Politechnice Krakowskiej urosły wówczas do rangi najważniejszych i wymagających szybkiego rozwiązania. Wśród członków społeczności akademickiej z każdym dniem pogłębiała się świadomość stagnacji. Od kierownictwa uczelni oczekiwano przeciwdziałania zagrożeniom, zwłaszcza jeśli chodzi o utrzymanie uprawnień akademickich.

W tak trudnych warunkach urzędujący wówczas rektor prof. Ludomir Śleńdziński zwołał 26 października 1956 r. plenarne posiedzenie senatu akademickiego Politechniki Krakowskiej. W porządku obrad dominowały dwa tematy: ocena niedoboru kadry naukowo-dydaktycznej, możliwości zatrudnienia nowych pracowników i doskonalenia poziomu całej kadry oraz wybory rektora zgodnie z obowiązującą nową Ustawą o szkolnictwie wyższym. Wszyscy pracownicy naukowo-dydaktyczni uczelni wiązali z tym posiedzeniem senatu, a przede wszystkim z wyborem nowego rektora Politechniki Krakowskiej (kadencja 1956 – 1959), wielkie nadzieje. Z niecierpliwością oczekiwano tak potrzebnego na uczelni ożywienia.

Według protokołu posiedzenia senatu akademickiego Politechniki Krakowskiej z 26 października 1956 r. wybrana komisja skrutacyjna rozdała listy kandydatów na stanowisko rektora i stanowiska prorektorów, którzy wyrazili zgodę na kandydowanie. Przewodniczący senatu prof. Władysław Rubczyński zarządził tajne głosowanie. Na nowego rektora Politechniki Krakowskiej wybrano – tylko przy jednym głosie sprzeciwu – prof. nadzw. dr. inż. Bronisława Kopycińskiego. Prorektorem do spraw nauki został prof. Zbigniew Kupiec, a prorektorem do spraw nauczania – prof. Jerzy Weber. Należy podkreślić, że wówczas po raz pierwszy w dziejach tej uczelni odbyły się demokratyczne wybory rektora i prorektorów.

Nowy rektor miał wtedy czterdzieści dziewięć lat. Dyplom ukończenia studiów na Wydziale Inżynierii Lądowej Politechniki Lwowskiej uzyskał w 1932 r. Bezpośrednio po ukończeniu studiów podjął pracę zawodową jako starszy asystent na Politechnice Lwowskiej. Najpierw był zatrudniony w Katedrze Budownictwa Wodnego (kierownik – prof. M. Matakiewicz), a następnie przeniósł się do Katedry Budowy Mostów II, którą kierował prof. J. Brzozowski. W 1934 r. przeprowadził się do Krakowa, gdzie rozpoczął pracę jako statyk miejski w Wydziale Budownictwa Zarządu Miasta Krakowa. Na tym stanowisku młody

inżynier zdobył duże doświadczenie w projektowaniu i wykonawstwie. Nieustannie wzbogacał swoją wiedzę, tak że po pięciu latach otrzymał samodzielne stanowisko kierownika Wydziału Budownictwa w Zarządzie Miasta Chrzanowa (1939 r.). W Chrzanowie był kierownikiem plutonu żandarmerii AK – używał pseudonimu Jan Łada (zastępca – technik J. Brożek, dowódcy drużyn – bracia J. J. Jasielscy). Obowiązkową przysięgę złożył w lokalu Miejskiej Szkoły Publicznej w obecności dowódcy brygady o pseudonimie Józef i należącego do AK dyrektora Dendury. Jako miejski inżynier projektował i przeprowadził roboty budowlane, a zwłaszcza melioracyjne, do których zatrudniono wiele osób, by w ten sposób ochronić je przed wysiedleniem do Niemiec.

Fot. Archiwum

Podczas wojny został wysiedlony z Chrzanowa (1942 r.). Powrócił do Krakowa, gdzie pracował jako wykładowca działających podczas niemieckiej okupacji szkół: Szkoły Przemysłowej, Technikum Budowlanego oraz Technikum Melioracyjnego.

Po zakończeniu wojny, w roku 1945 swoje umiejętności wykorzystywał w pracach inżynierskich, uczestniczył w odbudowie kraju, początkowo w ramach własnego przedsiębiorstwa budowlanego, a następnie na stanowisku dyrektora technicznego w Przedsiębiorstwie „Budowle Przemysłowe” w Krakowie (do 1948 r.), w latach 1949 – 1951 jako główny konstruktor w Biurze Projektów „Miastoprojekt”, a także doradca techniczny w Biurze Projektów Budownictwa Przemysłowego w Krakowie. Ponadto w latach 1945 – 1952 był również zatrudniony na Wydziale Inżynierii Lądowej i Wodnej oraz Wydziale Architektury jako wykładowca konstrukcji stalowych i drewnianych. W tym okresie zrealizował autorski projekt konstrukcji stalowej 19-piętrowego, całkowicie przeszklonego wieżowca w Łodzi, o kubaturze 160 tys. m³.

1 lipca 1949 r. na Wydziale Inżynierii Lądowej i Wodnej Wydziałów Architektury, Inżynierii i Komunikacji Akademii Górniczo-Hutniczej

otrzymał stopień doktora nauk technicznych, a wydany dyplom został oznaczony numerem trzecim. Było to podsumowanie osobistego rozwoju, aktywności zawodowej oraz potwierdzenie wysokiego poziomu wiedzy inżynierskiej i kwalifikacji naukowych. Dostrzeżono to na uczelni. Już w 1952 r. dotychczasowy wykładowca został powołany na etatowe stanowisko zastępcy profesora na Wydziale Inżynierii Lądowej i Wodnej. Po utworzeniu Katedry Budownictwa Żelbetowego na Wydziale Budownictwa Lądowego w 1953 r. sprawował funkcję jej kierownika. Do nowej katedry wkrótce przyłączono laboratorium wytrzymałościowe, które otrzymało nazwę Zakładu Badawczego. (Laboratorium przeniesiono z Akademii Górniczo-Hutniczej na Wydział Inżynierii Lądowej i Wodnej Wydziałów Politechnicznych AGH, początkowo zostało włączone do Katedry Statyki i Wytrzymałości Materiałów). W 1954 r. zastępca profesora dr inż. Bronisław Kopyciński uzyskał tytuł naukowy i stanowisko profesora nadzwyczajnego, a w 1958 r. – tytuł naukowy i stanowisko profesora zwyczajnego.

Prof. Bronisław Kopyciński jako nowy rektor Politechniki Krakowskiej, spełniając oczekiwania społeczności akademickiej, podjął zdecydowane działania na wszystkich czterech wydziałach uczelni. Już wtedy sformułował zasadę, i położył na nią nacisk, że **praca dydaktyczna, naukowo-badawcza i współpraca z przemysłem są ściśle powiązanymi sferami w życiu uczelni technicznej**. Z jego inicjatywy podjęto wówczas prace nad harmonijnym uaktywnieniem poszczególnych katedr we wszystkich tych dziedzinach. W pracy dydaktycznej zwrócono uwagę na utrzymanie właściwego poziomu nauczania i jego efektywność, mierzoną sprawnością nauczania. Szczegółowe programy studiów zostały poddane analizie oraz dyskusjom na radach wszystkich czterech wydziałów po to, by zapewnić właściwą sekwencję poszczególnych przedmiotów i określić zakres wykładanego materiału. W coraz większym stopniu doceniano wagę ćwiczeń laboratoryjnych i projektowych w procesie nauczania oraz powiązanie tematów prac dyplomowych z problemami pojawiającymi się w praktyce inżynierskiej.

Na uczelni propagowano także pogląd prof. Bronisława Kopycińskiego, że dla nauczyciela akademickiego obok pracy dydaktycznej ogromne znaczenie ma działalność naukowo-badawcza. Dobry poziom zajęć dydaktycznych jest pochodną aktywności i konkretnych osiągnięć naukowych. Systematyczna działalność naukowa warunkuje rozwój i otwiera możliwości uzyskania wyższych stopni i tytułów

naukowych. Dążenie do osiągnięcia wysokich kwalifikacji naukowych i dydaktycznych, wzbogacone doświadczeniem inżynierskim, współpracą z przemysłem okazało się najlepszą drogą rozwoju dla młodej kadry nowej uczelni technicznej.

Uznając, że sprawdzianem dorobku pracownika naukowo-dydaktycznego są publikacje opracowań naukowo-badawczych, rektor Bronisław Kopyciński zwrócił szczególną uwagę na rozwijanie działalności wydawniczej, organizowanie zjazdów i sesji naukowych.

Doniosłym akcentem było **reaktywowanie „Czasopisma Technicznego”** – miesięcznika o długiej i chlubnej tradycji. Jego pierwszy numer ukazał się w Krakowie w 1880 r., a wydawanie kontynuowano do 1899 r. W latach 1883 – 1939 „Czasopismo Techniczne” ukazywało się we Lwowie jako organ Towarzystwa Politechnicznego we Lwowie i Krakowskiego Towarzystwa Technicznego. Po zakończeniu II wojny światowej, już w grudniu 1945 r., wznowiono wydawanie „Czasopisma Technicznego” w Krakowie. Był to pierwszy periodyk techniczny, jaki ukazywał się wówczas w Polsce. Wydawano go dzięki pomocy materialnej inżynierów, osiadłych w Krakowie absolwentów Politechniki Lwowskiej. Jego redaktorem naczelnym, począwszy od pierwszego numeru, został inż. Bronisław Kopyciński, który doświadczenie w kierowaniu pracami redakcji zdobywał w latach 1933 – 1934 jako asystent Politechniki Lwowskiej i jednocześnie redaktor pisma „Życie Techniczne”. Niestety, w roku 1948 władze państwowe wstrzymały wydawanie „Czasopisma Technicznego”. Dopiero w 1957 r. przywrócono je w wyniku starań rektora Politechniki Krakowskiej prof. Bronisława Kopycińskiego oraz dzięki działaniom stowarzyszenia PZITB i SIMP, a także pomocy finansowej Krakowskiego i Kieleckiego Zjednoczenia Budownictwa.

W latach 1945 – 1948 „Czasopismo Techniczne” wzmocniło swoją pozycję w polskim piśmiennictwie technicznym, drukując oryginalne artykuły naukowe poświęcone aktualnym problemom technicznym i gospodarczym, zwłaszcza regionu Małopolski. Wystarczy wymienić nazwiska takich autorów, naukowców stale współpracujących z redakcją, jak: Witold Budryk, Marcin Chmaj, J. Doliński, Maksymilian T. Huber, Mieczysław Jeżewski, Tomasz Kluz, Zenobiusz Kłębowski, Aleksander Krupkowski, Witold Nowacki, Waclaw Olszak, Adolf Langrod, Wojciech Pogany, Karol Pomianowski, Romuald Rosłowski, Izidor Stella-Sawicki, Witold Wierzbicki. To im właśnie czasopismo zawdzięcza wysoki poziom, nowoczesne podejście do wielu

zagadnień – pismo już w 1947 r. zwróciło uwagę np. na konieczność tworzenia zakładów badawczych na uczelniach.

Prof. Bronisław Kopyciński z zamiłowaniem wypełniał obowiązki redaktora naczelnego w latach 1945 – 2000, z wymuszoną przerwą 1948 – 1957. Spoglądając wstecz, nasuwa się refleksja, że „Czasopismo Techniczne” spełniło bardzo pożyteczną rolę w mobilizowaniu i aktywizowaniu pracowników naszej uczelni, udostępniając im swoje łamy (rocznie publikowało tu 40 – 60 osób). W latach 1957 – 1965 większość pracowników naukowych Politechniki Krakowskiej przynajmniej raz w roku prezentowała wyniki swoich prac naukowych w tym periodyku.

Obok działań zmierzających do przyspieszenia rozwoju młodej kadry naukowo-dydaktycznej rektor prof. Bronisław Kopyciński podjął także energiczne starania o to, by **zachęcić do pracy na Politechnice Krakowskiej profesorów z innych ośrodków naukowych i wysokiej klasy specjalistów z przemysłu**. Zabiegi te okazały się skuteczne. Przykładowo, po utworzeniu Katedry Konstrukcji Stalowych w 1953 r. jej kierownikiem został zastępca prof. mgr inż. Franciszek Wojnarowski (tytuł naukowy docenta oraz stanowisko docenta etatowego uzyskał w 1959 r.). W 1956 r. na Wydziale Budownictwa Lądowego, w Katedrze Budownictwa Ogólnego objął kierownictwo prof. nadzw. mgr inż. arch. Stanisław Mielnicki, w Katedrze Budowy Dróg i Ulic – zastępca prof. dr inż. Kazimierz Sokalski (1956 r.), w roku 1958 w Katedrze Statyki Budowli i Wytrzymałości Materiałów – prof. nadzw. dr inż. Tadeusz Kozłowski. Powołanie znanych i bardzo cenionych profesorów z Poznania i Wrocławia oraz wysokiej klasy specjalistów z przemysłu na wakujące stanowiska kierowników czterech podstawowych katedr na Wydziale Budownictwa Lądowego wzmocniło politechniczną kadrę naukową.

Podobnie rzecz się miała z pozostałymi wydziałami. Najlepszym przykładem będzie utworzony dopiero w 1953 r. Wydział Budownictwa Wodnego. Na wakujące stanowiska kierowników katedr udało się pozyskać: do Katedry Geometrii Wykreślnej – prof. Stanisława Szerszenia (1956 r.); do Katedry Mechaniki Gruntów i Fundamentowania – zastępcę prof. Pawła Żmijewskiego (1954 – 1961), doc. Andrzeja Oberca (1961 r.) oraz doc. Juliana Pałkę (1962 r.), przy czym doc. Andrzej Oberc przeszedł do nowej Katedry Geologii Inżynierskiej w 1966 r.; do Katedry Geodezji – prof. Zbigniewa Skąpskiego (1962 r.); do Katedry Regulacji Rzek i Budowy Kanałów – prof. Mariana

Czerwińskiego (1956 r.); do Katedry Budowy Zapór i Siłowni Wodnych – prof. Zbigniewa Kajetanowicza (1956 r.) oraz do nowej Katedry Wodociągów i Kanalizacji – prof. T. Gabryszewskiego (1967 r.).

Celem podejmowanych przez rektora prof. Bronisława Kopycińskiego działań była pełna obsada kierowniczych stanowisk we wszystkich katedrach uczelni. Miało to wówczas kapitalne znaczenie. Przewyciężono bowiem stagnację i uniknięto podstawowego dla egzystencji Politechniki Krakowskiej zagrożenia – udało się zachować pełne prawa akademickie. Po drugie, w pokonywanie trudności w latach 1954 – 1956 została zaangażowana cała społeczność akademicka. Wydziały Architektury, Budownictwa Lądowego i Mechaniczny nie tylko utrzymały pełne prawa akademickie, ale umocniły swoją pozycję naukową i autorytet. Wydział Budownictwa Wodnego otrzymał uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora już w 1967 r. Odzworowaniem wyraźnego ożywienia w działalności naukowo-badawczej pracowników naukowo-dydaktycznych uczelni była liczba przeprowadzonych i pozytywnie ukończonych przewodów doktorskich oraz habilitacyjnych. I jeśli w latach 1945 – 1955 na Wydziale Architektury z pozytywnym wynikiem przeprowadzono tylko cztery przewody doktorskie, to w latach 1956 – 1965 było ich dwadzieścia dziewięć (pracownicy wydziału) oraz dwa przewody osób spoza wydziału. W latach 1945 – 1953 na Wydziale Inżynierii siedem osób obroniło pracę doktorską, a w latach 1954 – 1965 na Wydziale Budownictwa Lądowego pomyślnie ukończono czterdzieści cztery przewody doktorskie (pracownicy wydziału) oraz dwanaście przewodów osób spoza wydziału. Na Wydziale Mechanicznym pięćdziesięciu ośmiu pracowników wydziału uzyskało tytuł doktora.

Pierwsze przewody habilitacyjne zostały przeprowadzone na Politechnice Krakowskiej dopiero w roku 1961. W latach 1961 – 1965 na Wydziale Architektury tytuł doktora habilitowanego uzyskało siedmiu pracowników wydziału oraz jedna osoba spoza wydziału, na Wydziale Budownictwa Lądowego – dwunastu pracowników wydziału oraz sześć osób spoza tego wydziału, na Wydziale Mechanicznym – czternastu pracowników tego wydziału. Liczba przeprowadzonych i pozytywnie ukończonych przewodów doktorskich i habilitacyjnych na poszczególnych wydziałach PK świadczyła o wzroście aktywności naukowo-badawczej pracowników, pogłębianiu wiedzy w uprawianych przez nich dyscyplinach oraz podwyższeniu kwalifikacji zawodowych.

Prof. Bronisław Kopyciński, sam posiadając duże doświadczenie inżynierskie, **doceniał znaczenie współpracy z przemysłem**. Już w 1952 r. zaproponował, by na Politechnice Krakowskiej zastosować formę organizacyjną gospodarstwa pomocniczego, umożliwiającą pracownikom naukowym wykonywanie prac zleconych przez przemysł bez odrywania ich od zajęć na uczelni. Koncepcja ta została wprowadzona w 1953 r., po utworzeniu Katedry Budownictwa Żelbetowego oraz przyłączeniu do niej Zakładu Badawczego. W miarę pojawiania się nowych zadań doskonalono formy działania gospodarstwa pomocniczego i coraz więcej katedr korzystało z tego sposobu współpracy z przemysłem. W 1955 r. gospodarstwo pomocnicze zwiększyło swój zakres działania, do tego stopnia że zostało przekształcone w Zespół Gospodarstw Pomocniczych Politechniki Krakowskiej, obejmując większość katedr na uczelni. Przyjęto wówczas zaproponowaną przez rektora zasadę, aby prace naukowo-badawcze były wykonywane w pełnym cyklu rozwojowym, włącznie z wdrożeniem. (Prace wdrożeniowe realizowały zespoły złożone z pracowników uczelni i danej branży przemysłowej). Politechnika Krakowska była jedną z pierwszych uczelni technicznych w kraju, która tworząc gospodarstwo pomocnicze, wypracowała organizacyjne formy współpracy z przemysłem. Wkrótce inne szkoły wyższe zaczęły korzystać z wypróbowanych przez nią rozwiązań.

Nie można pominąć osiągnięć Zakładu Badawczego Katedry Budownictwa Żelbetowego, działającego w ramach Zespołu Gospodarstw Pomocniczych PK w latach 1956 – 1962, który uczestniczył między innymi w realizacji unikatowej konstrukcji hali sportowo-widowskowej w Katowicach (sprężenie obwodowe pierścienia fundamentowego, wykonanie dźwigarów kratowo-linowych konstrukcji przekrycia), w budowie fabryki w Iwicznej (zastosowanie szkieletów odpowietrzanych). Za środki finansowe wygospodarowane przez Zakład Badawczy wykonano nadbudowę sześciu budynków mieszkalnych w Krakowie, tym samym uzyskano kilkanaście mieszkań dla pracowników naukowo-dydaktycznych katedry i Zakładu Badawczego. Była to konkretna forma pomocy materialnej dla pracowników w okresie, kiedy zdobycie samodzielnego mieszkania stanowiło wielką trudność.

Pierwszym kierownikiem Katedry Budownictwa Żelbetowego oraz włączonego do niej Zakładu Badawczego został w 1953 r. zastępca prof. Bronisław Kopyciński. Dla całego zespołu pracowników naukowych rozpoczął się wówczas okres niezwykle ożywionej działalności naukowo-badawczej. Współpraca z przemysłem

Pochód jubileuszowy w 1964 r. Pierwszy rząd od lewej: prorektor PK prof. Stanisław Chrzanowski, rektor PK prof. Bronisław Kopyciński, prorektor PK prof. Władysław Borusiewicz. Rząd drugi od lewej: dziekan Wydziału Budownictwa Wodnego prof. Stanisław Szerszeń, dziekan Wydziału Budownictwa Lądowego prof. Kazimierz Sokalski, dziekan Wydziału Mechanicznego prof. Jan Krakowski, dziekan Wydziału Architektury doc. Wiktor Zin

nasiliła się w latach 1956 – 1965. Dorobek naukowy oraz badania prowadzone w owym czasie zaprezentowano w 1964 r. podczas sesji naukowej Politechniki Krakowskiej, wchodzącej w skład oficjalnego programu obchodów 600-lecia Uniwersytetu Jagiellońskiego. Na uroczystym, otwierającym sesję posiedzeniu plenarnym w auli Uniwersytetu Jagiellońskiego rektor PK prof. Bronisław Kopyciński wygłosił referat, w którym jako kierownik Katedry Budownictwa Żelbetowego przedstawił jej dorobek naukowo-badawczy i wdrażanie metody wstępnie sprężonych konstrukcji w budownictwie. Tę nową technologię opracowano dzięki starannemu przestudiowaniu zagranicznych metod sprężania, badaniom naukowym odpowiednich materiałów oraz budowie prototypowego oprzyrządowania sprężającego (1953 – 1955). Pierwszy lewar naciągowy, stanowiący zasadniczy element oprzyrządowania sprężającego, został zastosowany na budowach w 1956 r., natomiast ostatni udoskonalony model już w 1964 r.

Fot. Wojciech Plewński

Obchody 600-lecia Uniwersytetu Jagiellońskiego – uroczysty pochód ul. Grodzką

W tym samym referacie prof. Bronisław Kopyciński wymienił trzydzieści trzy obiekty, w większości przemysłowe, które zostały wykonane z zastosowaniem metody wstępnie sprężonych konstrukcji (i dzięki własnemu sprzętowi) przez doświadczone zespoły z Zakładu Badawczego. Na podstawie badań naukowych prowadzonych w związku z budowanymi obiektami zgromadzono dane do siedmiu prac doktorskich oraz jednej habilitacyjnej. Wśród zrealizowanych wówczas obiektów były takie konstrukcje z betonu wstępnie sprężonego, jak: kopuły w cementowniach (średnice wewnętrzne od 36 m do 43 m), zbiorniki wody pitnej i na gaz (średnice wewnętrzne od 18 m do 46 m), most drogowy, o rozpiętości 27 m, mosty przez Wisłę i Nysę. Ponadto wykonano wzmocnienia konstrukcji wieży Ratuszowej i Sukiennic w Krakowie, konstrukcji nośnej sklepienia kościoła w Wiślicy oraz wiele innych.

O wyborze i stosowaniu w budownictwie nowoczesnych konstrukcji wstępnie sprężonych decydowały przesłanki natury ekonomicznej. Poza tym Zakład Badawczy zatrudniał wyspecjalizowanych pracowników i posiadał kompletne oprzyrządowanie wraz z aparaturą kontrolną, co pozwalało dostosować rozwiązania konstrukcyjne do wymagań poszczególnych obiektów i gwarantowało poprawne wykonanie najtrudniejszej operacji wstępnego sprężania. Dzięki pionierskim badaniom pracowników naukowych katedry w latach 1953 – 1965 oraz w związku z zapotrzebowaniem na rynku budowlanym utworzono ośrodek naukowo-badawczy konstrukcji z betonu wstępnie sprężonego, który funkcjonował także w później tworzonych jednostkach – Instytucie Budownictwa (1964 – 1970) i Instytucie Materiałów i Konstrukcji Budowlanych (od 1971 r.). Należy dodać, że jest to jedyny ośrodek działający obecnie w Polsce, który zajmuje się konstrukcjami wstępnie sprężonymi oraz renowacją bądź wzmocnianiem istniejących i eksploatowanych budowli.

Na podstawie badań przeprowadzonych w Zakładzie Badawczym zbudowano specjalistyczną aparaturę, dzięki której można było zastosować technologię próżniowania betonu w praktyce budowlanej. Kompleksową metodę odpowietrzania betonu (nazywaną także technologią próżniowania betonu) wykorzystano w żelbetowych konstrukcjach szkieletowych hal fabrycznych zamiast technologii prefabrykowanej. Także jeśli chodzi o budownictwo mieszkaniowe, konstrukcje szkieletowe wielu obiektów wykonano w technologii próżniowania betonu. Prof. Bronisław Kopyciński był ich zwolennikiem, krytycznie natomiast odnosił się do rozpowszechnianej

wówczas technologii wielkopłytywowej. Od 1952 r. wykazywał w wielu artykułach i wystąpieniach, że polityka resortu budownictwa, który promuje technologię wielkopłytową, jest błędna. Tłumaczył, że budynki takie są drogie, wymagają skomplikowanych węzłów i połączeń, wykazują duże straty ciepła, ponadto mieszkań na parterze nie można wykorzystać na lokale usługowe bez kosztownych prac rekonstrukcyjnych. Takich wad nie posiadała lansowana przez prof. Bronisława Kopycińskiego technologia budownictwa szkieletowego. Politechnika Krakowska, by uzasadnić swoje stanowisko, zastosowała (z pomocą swoich pracowników i używając własnego sprzętu) tę technologię w kilkunastu budynkach mieszkalnych w dzielnicy Nowa Huta. Nie wpłynęło to jednak na zmianę opinii resortu, który nadal preferował kosztowną i nieefektywną technologię wielkopłytową.

Rektor prof. Bronisław Kopyciński był inicjatorem i wielkim orędownikiem współpracy z przemysłem. Uważał, że tematykę prac naukowo-badawczych należy czerpać przede wszystkim z praktyki, a każda praca naukowa winna znaleźć zastosowanie oraz przynieść zyski. By usprawnić rozwijającą się współpracę pomiędzy Politechniką Krakowską a jednostkami gospodarczymi i przedsiębiorstwami przemysłu wprowadzano coraz doskonalsze formy organizacyjne. Na początku podpisywano umowy o współpracy, które wraz z aneksami regulowały wzajemne zobowiązania. Senat akademicki powołał Radę Współpracy Politechniki Krakowskiej z Przemysłem (uchwała z 19 stycznia 1963 r.), która miała koordynować wszystkie te zadania. W roku następnym powstała Rada Ośrodka Postępu Technicznego, a w jej ramach utworzono Ośrodek Postępu Technicznego Budownictwa z siedzibą na Politechnice Krakowskiej. Skupiał on na zasadzie dobrowolności pracowników uczelni, instytutów, zjednoczeń, przedsiębiorstw, organizacji społecznych oraz przedstawicieli organów politycznych i administracyjnych. Ośrodek był przygotowany do inicjowania i wdrażania przedsięwzięć z zakresu postępu technicznego, w korelacji z zadaniami nakreślonymi w narodowych planach gospodarczych. Były to na ówczesne czasy poważne inicjatywy, dzięki którym polski przemysł budowlany korzystał z najnowszych osiągnięć naukowo-badawczych naszej uczelni w formie konkretnych wdrożeń.

Uwieńczeniem kilkuletnich starań rektora prof. Bronisława Kopycińskiego o rozwój i doskonalenie kadry naukowej oraz podniesienie poziomu naukowego uczelni było Zarządzenie Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1959 r., potwierdzające pełne prawa do nadawania stopni naukowych doktora i docenta (stopień docenta zastąpiono

później stopniem naukowym doktora habilitowanego) przez trzy wydziały Politechniki Krakowskiej, tj.: Wydział Architektury, Budownictwa Lądowego oraz Mechaniczny. W ten sposób Wydział Budownictwa Lądowego, jako jeden z dwóch w Polsce, otrzymał pełne prawa akademickie.

Po rozwiązaniu najpilniejszych problemów kadrowych na Politechnice Krakowskiej, a przede wszystkim obsadzeniu stanowisk kierowników katedr przez dobrze przygotowanych i kompetentnych pracowników naukowo-dydaktycznych rektor prof. Bronisław Kopyciński położył nacisk na **rozwój aktywności badawczej wszystkich pracowników naukowych** od profesora do asystenta. Nadszedł czas, aby zaprezentować dokonania naukowo-badawcze na konferencjach i sesjach naukowych. Okazję stwarzały konferencje naukowe Komitetu Inżynierii Lądowej i Wodnej PAN i Komitetu Nauki PZITB, które od 1959 r. odbywały się co roku w Krynicy.

W 1961 r. prof. Bronisław Kopyciński pełnił funkcję przewodniczącego Komitetu Organizacyjnego VII Konferencji Naukowej w Krynicy, a doc. Roman Ciesielski – funkcję sekretarza naukowego. Komitet Organizacyjny tworzyli w większości pracownicy naukowcy Katedry Budownictwa Żelbetowego Politechniki Krakowskiej. Wraz z tą konferencją wzrosła liczba jej uczestników, gdyż Komitet Organizacyjny zgodził się, by brali w niej udział zainteresowani badaniami naukowymi w zakresie budownictwa specjaliści z przemysłu. W kolejnej VIII Konferencji Naukowej w Krynicy (1962 r.) przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego został znowu prof. Bronisław Kopyciński, a sekretarzem naukowym – doc. Roman Ciesielski. Organizację X Konferencji Naukowej w Krynicy w 1964 r. ponownie powierzono krakowskiemu ośrodkowi, Instytutowi Budownictwa – jego dyrektor, prof. Bronisław Kopyciński sprawował funkcję przewodniczącego Komitetu Organizacyjnego, a doc. Władysław Muszyński – funkcję sekretarza naukowego. Od tego roku konferencjom naukowym w Krynicy przypisano stałe hasło: „Aktualne problemy naukowo-badawcze budownictwa”, a tematykę uporządkowano w pięciu grupach, tj.: teoria konstrukcji, konstrukcje betonowe, konstrukcje metalowe, materiały budowlane oraz organizacja i mechanizacja budownictwa. Wśród czterystu sześćdziesięciu uczestników było dwadzieścia osób z zagranicy – stanowiło to rekord konferencji krynickich.

Osobiste zaangażowanie rektora prof. Bronisława Kopycińskiego w organizację trzech konferencji naukowych Komitetu Inżynierii Lądowej i Wodnej PAN i Komitetu Nauki PZITB oraz nadzorowanie

ich przebiegu niewątpliwie przyczyniło się do rozpowszechnienia ich idei wśród pracowników naukowych uczelni. Sprzyjał temu fakt, iż 12 listopada 1957 r. prof. Bronisław Kopyciński został członkiem Komitetu Inżynierii Lądowej. W lutym 1966 r. powołano Komitet Inżynierii Lądowej w nowym składzie (trzydzieści cztery osoby), a 14 kwietnia 1966 r. zatwierdzono jego strukturę organizacyjną. Komitet obejmował dziesięć sekcji, w tym Sekcję Konstrukcji Betonowych, na przewodniczącego której wybrano prof. Bronisława Kopycińskiego. W kolejnych kadencjach Komitetu (od 1972 r. Komitetu Inżynierii Lądowej i Wodnej) prof. Bronisław Kopyciński był powoływany na przewodniczącego Sekcji Konstrukcji Betonowych. Pracę tę zakończył w 1980 r. w związku z przejściem na emeryturę.

W 1955 r. Komitet Inżynierii Lądowej PAN podjął uchwałę o utworzeniu serii wydawniczej „Budownictwo Betonowe” (wydawana przez Arkady). Równocześnie została powołana Rada Redakcyjna, której przewodniczył prof. Wacław Żenczykowski. Jednym z jej członków był prof. Bronisław Kopyciński, któremu powierzono kierowanie zespołem redakcyjnym, opracowującym VI tom serii, zatytułowany „Przygotowanie, transport i układanie betonu”. Prace nad wydaniem książki ukończono w 1973 r.

W roku akademickim 1962/1963 została wprowadzona **nowa forma studiów dla osób pracujących**. Zorganizowano punkty konsultacyjne, tj. placówki uczelni, które działały w terenie lub przy niektórych dużych zakładach przemysłowych. Miało to duże znaczenie, jeśli chodzi o rozszerzenie zasięgu kształcenia kadr inżynierskich. Szczególnie aktywne były Wydział Budownictwa Lądowego w Kielcach i Wydział Mechaniczny w Rzeszowie. Zajęcia dydaktyczne prowadzono w systemie studiów wieczorowych, a zajęcia laboratoryjne odbywały się na terenie niektórych kieleckich i rzeszowskich przedsiębiorstw lub na Politechnice Krakowskiej. W wyniku przedstawionych przez kieleckie władze administracyjne w 1964 r. dezyderatów, przy poparciu rektorów Politechniki Krakowskiej i Akademii Górniczo-Hutniczej, w 1965 r. została utworzona Kielecko-Radomska Wieczorowa Szkoła Inżynierska.

Na Wydziale Mechanicznym Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie, dzięki współpracy z Wydziałem Mechanicznym Politechniki Krakowskiej, wykłady rozpoczęto już w 1951 r. W 1955 r. rzeszowska Wieczorowa Szkoła Inżynierska przyjęła nową nazwę: Terenowe Studium Wieczorowe Wydziału Mechanicznego Politechniki

Krakowskiej w Rzeszowie. W roku 1958 powstał w Rzeszowie Społeczny Komitet ds. Wyższej Uczelni Technicznej. Dzięki jego staraniom wybudowano odpowiednie obiekty przeznaczone dla uczelni, a w końcu utworzono w Rzeszowie Wyższą Szkołę Inżynierską z Wydziałem Mechanicznym i Elektrycznym. W 1974 r. Wyższe Szkoły Inżynierskie w Kielcach i Rzeszowie zostały przekształcone w Politechnikę Kielecką i Politechnikę Rzeszowską.

Z inicjatywy rektora prof. Bronisława Kopycińskiego w 1964 r. **powstał Instytut Budownictwa**, który działał na prawach wydziału. Powołanie pierwszej tego rodzaju jednostki naukowo-badawczej było ważnym wydarzeniem. Wybudowany na potrzeby instytutu nowy gmach stanowił pierwszą większą inwestycję uczelni sfinansowaną przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego (w ramach jubileuszu 600-lecia Uniwersytetu Jagiellońskiego). W początkowym okresie Instytut Budownictwa opierał swą działalność na potencjale naukowo-badawczym i środkach Katedry Konstrukcji Betonowych Wydziału Budownictwa Lądowego Politechniki Krakowskiej. Jego dyrektorem od momentu utworzenia był prof. zw. dr inż. Bronisław Kopyciński, który sprawował tę funkcję także po zakończeniu trzech kadencji rektorskich – od 1 września 1965 r.

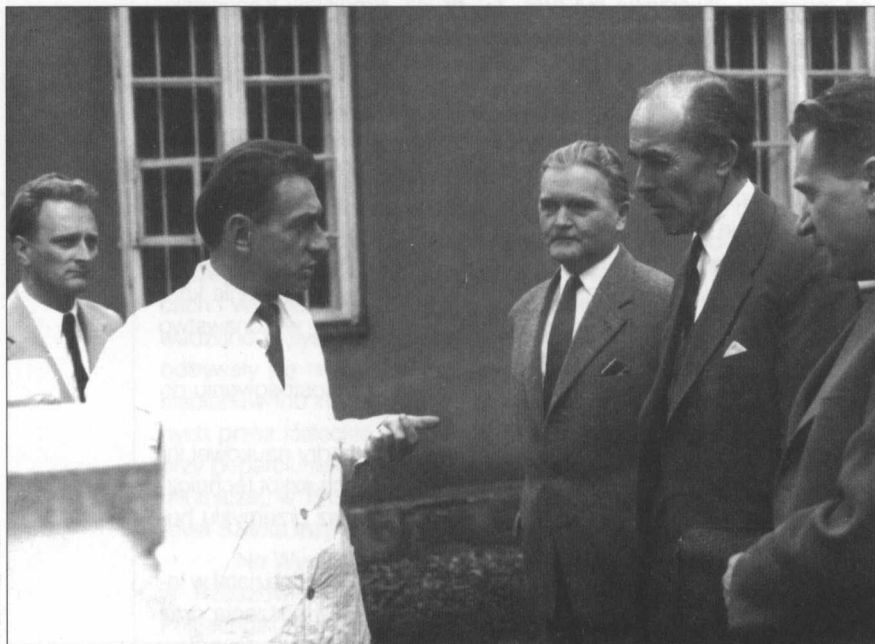
W strukturze Instytutu Budownictwa funkcjonowało sześć zakładów i osiem pracowni przystosowanych do działalności naukowo-dydaktycznej i badawczej z dziedziny budownictwa i postępu technicznego w budownictwie. Statut określał następujące zadania Instytutu:

- ◆ prowadzenie kompleksowej działalności naukowo-badawczej w zakresie głównych specjalności budownictwa reprezentowanych na wszystkich wydziałach Politechniki Krakowskiej (projektowanie konstrukcji, materiały budowlane, nowe technologie, wykonawstwo i uprzemysłowienie budownictwa);
- ◆ kształtowanie i rozwój dyscyplin budownictwa w dostosowaniu do aktualnych potrzeb gospodarki narodowej;
- ◆ tworzenie odpowiednich warunków do rozwoju kadry naukowej instytutu oraz kształcenie kadr na potrzeby wyższych szkół technicznych, innych placówek naukowo-badawczych oraz przemysłu budowlanego.

Instytut Budownictwa jako samodzielna jednostka działał w latach 1964 – 1970. Zgromadzone w tym czasie doświadczenia oraz wnioski, m.in. dotyczące konieczności tworzenia większych zespołów badawczych i dydaktycznych, zostały z pożytkiem wykorzystane

w roku 1970, kiedy Politechnika Krakowska zdecydowała się na likwidację katedr i utworzenie na wszystkich pięciu wydziałach większych struktur – instytutów. W 1970 r. Instytut Budownictwa został włączony do jednego z czterech nowo utworzonych instytutów Wydziału Budownictwa Lądowego – Instytutu Materiałów i Konstrukcji Budowlanych.

W ciągu swego działania Instytut Budownictwa zatrudniał dziewięciu profesorów i docentów, dziesięciu adiunktów, dwudziestu dwóch magistrów inżynierów, dwudziestu siedmiu techników, trzydziestu jeden laborantów i pracowników fizycznych. Posiadał własną Radę Naukową, której przewodniczył prof. Zbigniew Wasiutyński. Dzięki lepszemu wyposażeniu laboratoriów prowadzono tu wiele prac badawczych, a na bieżąco realizowano kilkanaście tematów. W latach 1964 – 1970 wykonano około dwieście trzydzieści pięć prac naukowo-badawczych i usługowych. Ukazało się sto pięćdziesiąt osiem publikacji, których autorami byli pracownicy naukowcy instytutu. Poważnym osiągnięciem było także przygotowanie co najmniej czternaśtu dużych prac wdrożeniowych.

Fot. Archiwum

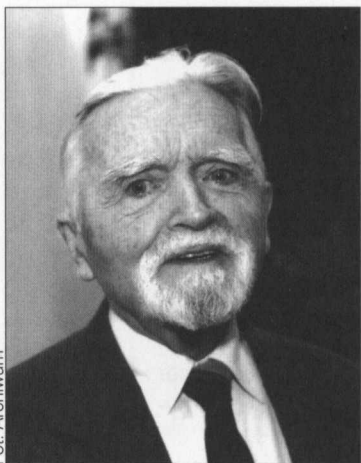
Wizyta ówczesnego ministra budownictwa Wolskiego w Instytucie Budownictwa

Warto podkreślić, że działania podjęte przez rektora prof. Bronisława Kopycińskiego w latach 1956 – 1959 zostały zaakceptowane i pozytywnie ocenione przez senat akademicki, który spontanicznie wybrał go na rektora na drugą kadencję (1959 – 1962). Podobnie przebiegało posiedzenie senatu akademickiego Politechniki Krakowskiej w 1962 r., gdy prof. Kopyciński został wybrany, przy pełnym poparciu senatorów, po raz trzeci na rektora PK (1962 – 1965).

Sprawowanie funkcji rektora Politechniki Krakowskiej w ciągu trzech kolejnych kadencji, czyli przez dziewięć lat, miało ogromne znaczenie dla rozwoju uczelni. Można było kontynuować rozpoczęte w pierwszej kadencji działania, realizować w kolejnych kadencjach wytyczone wcześniej cele. Przyczyniło się to do wyraźnego umocnienia pozycji naukowej uczelni w krakowskim środowisku naukowo-dydaktycznym oraz w kraju i za granicą.

Gdy przypomina się o niezwykle ważnym osiągnięciu rektora prof. Bronisława Kopycińskiego – odnotowywanym w kronikach Politechniki Krakowskiej, czyli o przeciwdziałaniu stagnacji i ochronie zagrożonych praw akademickich uczelni, profesor wyjaśnia, że było to możliwe, ponieważ **jako rektor nie był osamotniony**. Mógł liczyć na dobrych i lojalnych współpracowników, prorektorów: Zbigniewa Kupca (1956 – 1958), Jerzego Webera (1956 – 1958), Stanisława Chrzanowskiego (1956 – 1965), Władysława Borusiewicza (1962 – 1965). Podkreśla, że współpraca była zawsze harmonijna.

Prof. Bronisław Kopyciński objął funkcję rektora Politechniki Krakowskiej w okresie tzw. odwilży październikowej, gdy wydawało się, że ciemna noc stalinizmu odeszła na zawsze i że będzie można działać w warunkach względnej wolności, nie skrępowanej odgórnymi nakazami i zakazami. Odpowiadało to nowemu rektorowi, człowiekowi świetnie przygotowanemu, działającemu z rozmachem, pełnemu inicjatyw i pomysłów. Był osobą bezpartyjną, nie powiązaną politycznie z istniejącymi układami i dlatego od razu można było dostrzec nowe elementy w jego sposobie kierowania Politechniką Krakowską. Z czasem kierownictwo polityczne Polski zaczęło się wycofywać ze złożonych obietnic, usiłowało znowu kontrolować wszystkie sfery życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego. W takiej sytuacji, po to by stworzyć sprzyjające warunki do działania, prof. Bronisław Kopyciński wstąpił w 1958 r. do partii – nie z przekonania, ale z pobudek praktycznych. O tej decyzji rozmawiał w atmosferze pełnej wzajemnej wyrozumiałości z o. profesorem Józefem Marią Bocheńskim podczas pobytu służbowego we Fryburgu, w Szwajcarii.

Prof. Bronisław Kopyciński pełnił odpowiedzialne funkcje – rektora Politechniki Krakowskiej, kierownika Katedry Konstrukcji Betonowych, dyrektora Instytutu Budownictwa oraz Instytutu Materiałów i Konstrukcji Budowlanych. Nie można również pominąć zasług dla miasta Krakowa, jego wkładu w dziedzinie budownictwa. Już jako młody inżynier, zatrudniony na stanowisku statyka w Wydziale Budowlanym Zarządu Miejskiego w Krakowie (1934 – 1939) przeprowadzał kontrolę poprawności miejskich robót budowlanych oraz weryfikował obliczenia statyczne projektowanych konstrukcji budowlanych. Wykonał osobiście obliczenia statyczne dla kilku ważnych budowli miejskich, projekto-

wanych przez Wydział Budowlany Zarządu Miasta Krakowa. Były to obiekty o dużej kubaturze, jak np. miejska szkoła (ok. 12 tys. m³), miejska remiza tramwajowa (ok. 30 tys. m³), schronisko im. Brata Alberta (ok. 10 tys. m³) oraz dobudowa skrzydła w szkole przy ul. Loretańskiej (ok. 4 tys. m³). Po zakończeniu II wojny światowej opracował projekt przebudowy gmachu przy ul. Wiślniej (róg ul. Św. Anny) na dom towarowy, kierował robotami konstrukcyjnymi w tym obiekcie oraz sprawował nad nimi nadzór. W latach 1958 – 1973 był radnym miasta Krakowa, w latach 1961 – 1973 sprawował funkcję przewodniczącego Komisji Architektury i Budownictwa, która rozpatrywała i opiniowała wszystkie wnioski dotyczące architektury i budownictwa miasta.

W latach 1948 – 1988 **wykonał wiele ekspertyz związanych z ratowaniem zabytkowych budynków w śródmieściu Krakowa**, w których jeszcze w czasie II wojny światowej oraz w okresie powojennym doszło do poważnych uszkodzeń konstrukcji nośnej (zarysowania i pęknięcia), zagrażających bezpieczeństwu ich użytkowników. Prof. Bronisław Kopyciński po rozpoznaniu istniejącego stanu technicznego budowli zalecał wzmocnianie fundamentów przez ich pogłębienie i podbijanie bądź fundowanie na studniach, wzmocnienie konstrukcji stropów, wymianę stropów drewnianych na konstrukcję ogniotrwałą, kotwienie murów, itp. Szczególne znaczenie miały prace dotyczące obiektów zabytkowych klasy zerowej. Tak np. w projekcie konserwatorskim wieży Ratuszowej prof. Wiktora Zina przyjęto rozwiązanie, dzięki któremu fasadom tej wieży nadano wygląd sprzed przebudowy (po pożarze w XIX w.). By przywrócić pierwotną szerokość

okien, planowano wyburzyć przymurówki do narożnych filarów murewych. Prof. Bronisław Kopyciński, przeprowadzając badania, stwierdził, że w filarach, w otocze o grubości jednej cegły, znajduje się luźny gruz. Zaproponował więc wykonanie poprzecznego wzmocnienia filarów cięgnami sprężonymi oraz zastosowanie cementyzacji. Celem tych zabiegów było uzyskanie monolitycznego wnętrza filarów o zwiększonej wytrzymałości. W ten sposób konstrukcja nośna wieży Ratuszowej została trwale wzmocniona, a przymurówki filarów mogły być wyburzone. Fasadzie wieży Ratuszowej przywrócono pierwotny wygląd.

W projekcie dotyczącym krakowskich Sukiennic przyjęto założenie, że konstrukcja drewniana tego zabytkowego obiektu zostanie wymieniona na konstrukcję ognioodporną. Prof. Kopyciński opracował projekt zastosowania wstępnie sprężonych dźwigarów dachowych i wsparcie na nich płyt żelbetowych. Rozwiązanie to zostało zrealizowane. Kiedy w pałacu „Krzysztofora” doszło do niebezpiecznego zarysowania filara murowego parteru, który przenosił obciążenie powyżej 100 ton, zaproponował jego wymianę na słup stalowy, przy zachowaniu dotychczasowego wystroju architektonicznego. Słup stalowy wykonano w istniejących warunkach z pojedynczych elementów stalowych, które w dalszych fazach montażu łączono w monolityczną całość. Zastosowana w budowlu zabytkowej nowa konstrukcja stalowa mogła bezpiecznie przenosić wysokie obciążenia.

Prof. Wiktor Zin w artykule opublikowanym w „Czasopiśmie Technicznym” w 1997 r. (nr 16 – 18) przypomniał głośną sprawę gmachu operetki krakowskiej. Najlepszym komentarzem – jakże pomocnym w charakterystyce osobowości prof. Bronisława Kopycińskiego – będzie fragment artykułu:

„Grupa najpierw inżynierów, później doktorów technicznych, w końcu profesorów (znów nazwiska mniej ważne) stwierdziła w swych ekspertyzach – istniejących przecież do dziś, że gmach operetki runie, że należy wstrzymać działalność operetki, a budynek odseparować od życia, co więcej, na skutek zmęczenia materiałów należy chyba wyburzyć. Jedynym człowiekiem, który sam własnym autorytetem przeciwstawił się tym osądom, był Rektor Kopyciński. Wywołało to w środowisku burzę. »On się podkłada, to musi runąć«. »Bierze odpowiedzialność nie do udźwignięcia«. Pamiętam, zapytałem wtedy prof. Kopycińskiego, czy nie ma w tej sprawie wątpliwości. Odpowiedział mi znamienne: »Proszę pana, ja się na tym znam, a poza tym potrafię sprawy zagrożenia budowli odróżnić od zagrożenia interesów pewnej grupy ludzkiej«. O nic więcej nie pytałem”.

Z tego artykułu można przytoczyć także inne wspomnienie prof. Wiktora Zina, który w latach 1962/1963 i 1964/1965 pełnił funkcję ponoć najmłodszego w Polsce dziekana – dziekana Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej. Pewnego dnia „dziekan Zin i rektor prof. B. Kopyciński siedzieli przy okrągłym stole w gabinecie rektorskim i omawiali sprawy Wydziału Architektury. Jakoś nagle bez pukania wszedł pierwszy sekretarz. Mniejsza o nazwisko. Rektor poczerwieniał i nie wstając od stołu powiedział: »Przecież tłumaczyłem wam, że dziś nie mam czasu. Podtrzymuję to«.

Ten drobny epizod dla ludzi młodych może być w ogóle niezrozumiały. W tym jednak czasie stanowił jakąś wręcz niezwykłą ilustrację godności i niezależności. Po wyjściu intruza Rektor zwrócił się do mnie: »Widział pan. Oni w ogóle nie liczą się z zasadami dobrego wychowania. Jak potrafię, usiłuję to zmienić. Nie zawsze z pozytywnym skutkiem«.

Tę sytuację ówczesny dziekan Wydziału Architektury opatrzył następującym komentarzem: „Rektor Kopyciński był zawsze elegancją, mający jeden ukłon dla podwładnych i postawionych od siebie wyżej, imponował mi sposobem bycia w tym trudnym czasie”.

Na początku roku akademickiego 1987/1988 Rada Wydziału Inżynierii Lądowej Politechniki Krakowskiej wystąpiła z wnioskiem o **nadanie prof. zw. dr. inż. Bronisławowi Kopycińskiemu tytułu doktora honoris causa**. Senat akademicki poparł wniosek oraz zobowiązał ówczesnego rektora Politechniki Krakowskiej do tego, by zwrócił się z prośbą o opinię Politechniki Warszawskiej i Politechniki Poznańskiej.

Senaty akademickie Politechniki Warszawskiej i Politechniki Poznańskiej zaaprobowały i poparły wniosek Politechniki Krakowskiej o nadanie tytułu doktora *honoris causa* prof. zw. dr. inż. Bronisławowi Kopycińskiemu. Podstawą uchwały senatu Politechniki Warszawskiej była opinia połączona z oceną dorobku kandydata, opracowana przez prof. zw. dr. hab. inż. Jerzego L. Zielińskiego, a na Politechnice Poznańskiej – przez prof. zw. dr. hab. inż. Kaliksta Grabca. Warto przytoczyć kilka najważniejszych stwierdzeń autorów tych opinii:

- ◆ Pod kierownictwem prof. Bronisława Kopycińskiego zostały wykonane liczne badania naukowe z dziedziny technologii betonu i teorii konstrukcji budowlanych, które wniosły twórczy wkład do nauki o betonie. Doprowadziło to do powstania „krakowskiej szkoły” w dziedzinie budownictwa betonowego. Z tej szkoły wywodziło się wówczas trzech

profesorów zwyczajnych, ośmiu profesorów nadzwyczajnych, dziesięciu docentów oraz około pięćdziesięciu doktorów nauk technicznych. Prototypowe rozwiązania projektowe opracowane w Zakładzie Badawczym kierowanej przez profesora katedry torowały drogę postępowi w dziedzinie technologii betonu i konstrukcji betonowych.

◆ Wśród wybitnych, oryginalnych osiągnięć prof. Bronisława Kopycińskiego należy wymienić:

- matematyczne określenie fizycznych właściwości mieszanki betonowej,
- wprowadzenie do praktyki inżynierskiej technologii próżniowanego betonu,
- wprowadzenie do technologii betonu współczynników zaczynowości,
- uwzględnienie naprężeń technologicznych w obliczaniu nośności belek żelbetowych,
- wprowadzenie praktycznej techniki sprężania zbiorników cylindrycznych,
- rekonstrukcję budowli zabytkowych z zastosowaniem sprężania oraz iniekcji zaczynu cementowego,
- autorstwo pięciu podręczników i monografii z dziedziny budownictwa betonowego,
- przygotowanie sześćdziesięciu oryginalnych prac opublikowanych w czasopiśmie krajowych i zagranicznych (czterdzieści pięć z nich było referowanych na wielu konferencjach w kraju i za granicą),
- wypromowanie trzynastu doktorów i sześciu doktorów habilitowanych,
- wykonanie ponad tysiąca ekspertyz naukowych i technicznych skomplikowanych konstrukcji inżynierskich – proponowane rozwiązania cechowały się trafnością i śmiałością rozwiązań,
- autorstwo bądź współautorstwo jedenastu patentów.

◆ Prof. Bronisław Kopyciński jest od 1965 r. członkiem korespondentem Oddziału Francuskiej Akademii Nauk w Tuluzie. Za promocję badań i wynalazczości Komitet Techniczny i Naukowy Oddziału Francuskiej Akademii Nauk w Tuluzie odznaczył go w 1968 r. Srebrnym Medalem. Był wieloletnim prezesem oddziału PZITB w Krakowie. Uczestniczył w pracach Rady „Kraków 2000” jako przewodniczący zespołu budownictwa.

- ◆ Cechuje się rzetelną wiedzą, pracowitością, wielkim talentem organizacyjnym oraz umiejętnością współzycia i współpracy z otaczającymi go ludźmi.
- ◆ Do osobistych osiągnięć prof. Kopycińskiego w działalności naukowej i zawodowej inżynierskiej należy dodać znaczące zasługi na stanowisku rektora Politechniki Krakowskiej w latach 1956 – 1965. Przede wszystkim godne odnotowania jest przezwyciężenie trudności, jakie uczelnia przeżywała w latach 1953 – 1956 oraz wprowadzenie tej szkoły wyższej na racjonalną drogę rozwoju.

Senat akademicki Politechniki Krakowskiej na posiedzeniu 12 lipca 1988 r. w jednomyślnym, tajnym głosowaniu podjął uchwałę o nadaniu prof. zw. dr. inż. Bronisławowi Kopycińskiemu tytułu doktora *honoris causa*. W ten sposób wyraził swoje uznanie. Uroczyste, nadzwyczajne posiedzenia senatu akademickiego Politechniki Krakowskiej odbyło się w auli Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie 7 października 1988 r. W obecności licznie zebranych przyjaciół oraz reprezentantów wszystkich krajowych uczelni technicznych nadano profesrowi zaszczytny honorowy tytuł.

Za swoją działalność prof. Bronisław Kopyciński był wielokrotnie odznaczany, m.in. Krzyżem Komandorskim OOP (1997 r.), Krzyżem Oficerskim OOP (1956 r.), Złotą Odznaką Odbudowy

Warszawy (1962 r.), Złotą Odznaką „Zasłużony dla Województwa Katowickiego” (1972 r.). Za wybitne zasługi – redaktor naczelny „Czasopisma Technicznego” – został członkiem honorowym Krakowskiego Towarzystwa Technicznego (1997 r.). W latach 1962 – 1980 przewodniczył Krakowskiemu Oddziałowi Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Francuskiej.

Na nadzwyczajnym posiedzeniu senatu akademickiego Politechniki Krakowskiej 4 lipca 2003 r. odbyło się

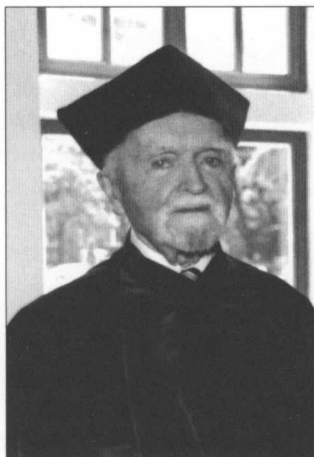

Fot. Jan Zych

uroczyste odnowienie doktoratu prof. Bronisława Kopycińskiego (stopień doktora nauk technicznych uzyskał na Wydziale Inżynierii Lądowej i Wodnej Wydziałów Architektury, Inżynierii i Komunikacji przy Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie 1 lipca 1949 r.). Dyplom odnowienia doktoratu wręczył prof. Bronisławowi Kopycińskiemu rektor PK prof. zw. dr hab. inż. Marcin Chrzanowski. Obecni na tej uroczystości przedstawiciele społeczności akademickiej burzliwymi oklaskami wyrazili wdzięczność za umacnianie pozycji Politechniki Krakowskiej, skrupulatne wypełnianie misji nauczyciela akademickiego, szczególnie w okresie pełnienia zaszczytnego stanowiska rektora uczelni.

Oceniając działalność rektora Politechniki Krakowskiej prof. Kopycińskiego, zwłaszcza w latach 1956 – 1965, można wysnuć wniosek, że był to **okres wypełniony niezwykle twórczą pracą**. Prof. zw. dr hab. inż. Jerzy L. Zieliński w recenzji dorobku naukowego prof. Kopycińskiego stwierdził, że w czasie, kiedy kierował on Politechniką Krakowską, uczelnia przekształciła się w wiodący ośrodek w dziedzinie badań naukowych, dydaktyki i współpracy z przemysłem budowlanym w skali krajowej oraz cieszyła się autorytetem za granicą.

Dzięki dynamicznej działalności ówczesnego rektora udało się na Politechnice Krakowskiej przezwyciężyć marazm, trudności kadrowe (1953 – 1956) – doszło do ożywienia w dydaktyce, nauce, we współpracy poszczególnych wydziałów z przemysłem. Nastąpił rozwój kadry naukowej, która poprzez publikacje oraz prezentacje własnych opracowań naukowo-badawczych na konferencjach i sesjach naukowych potwierdzała znaczenie Politechniki Krakowskiej w środowisku naukowym Krakowa. Można skonstatować, że rektor prof. Bronisław Kopyciński przyczynił się do przeobrażenia się Politechniki Krakowskiej w nowoczesną wyższą uczelnię techniczną. Z jego wysiłku korzystają kolejne pokolenia pracowników i studentów naszej uczelni. Wiele inicjatyw prof. Bronisława Kopycińskiego należało w ówczesnych czasach do pionierskich w skali szkolnictwa technicznego w Polsce. W tamtym okresie Politechnika Krakowska stała się również załączkiem innych uczelni technicznych w kraju, co wpłynęło na ugruntowanie jej wysokiej pozycji.

Fot. Jan Zych

Ten artykuł nie stanowi życiorysu prof. Bronisława Kopycińskiego, staraliśmy się jedynie przedstawić w układzie chronologicznym jego działalność. Jako bliscy współpracownicy Profesora chcieliśmy ukazać szerokie spektrum jego inicjatyw, jego osobiste osiągnięcia organizacyjne, dydaktyczne, naukowe, techniczne oraz w zakresie współpracy z przemysłem.

Władysław Muszyński¹

Kazimierz Flaga²

Kraków, listopad 2003 r.

¹ Dyrektor Instytutu Materiałów i Konstrukcji Budowlanych (1975 – 1976 i 1978 – 1981), rektor PK (1972 – 1975 i 1987 – 1990).

² Dyrektor Instytutu Materiałów i Konstrukcji Budowlanych (1992 – 1996), rektor PK (1996 – 2002).

Biuletyn Muzeum Politechniki Krakowskiej
Rok I nr 1 (1)
Lipiec 2004 r.

Wydawca: Politechnika Krakowska

Adres:
Muzeum Politechniki Krakowskiej
ul. Warszawska 24, 31-155 Kraków
tel.: (0*12) 628 21 20
e-mail: muzeum@pk.edu.pl

Za treść artykułów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych, zastrzega sobie prawo dokonywania skrótów i zmian redakcyjnych w tekstach.

Adiustacja: Katarzyna Tyńska

Opracowanie graficzne: Jadwiga Mączka

Druk: Drukarnia „Skleniarz”

Nakład: 250 egz.

